

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Ігор ЦЕПЕНДА
«24» березня 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування з

ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

для зарахування на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора

філософії за спеціальністю **С1 ЕКОНОМІКА**

на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста) при прийомі на навчання у 2025 році за несуміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Протокол № 1 від 24 березня 2025 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з Економічної теорії є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю С1 Економіка при прийомі на навчання на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста) до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2025 році за несуміжною спеціальністю.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування, дасть можливість вступникові систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «Політекономія»

1. Становлення та основні етапи розвитку економічної теорії як науки.
2. Предмет, структура та функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі економічних наук.
3. Методи економічного дослідження. Економічні категорії, закони, принципи та моделі.
4. Закон вартості та його функції. Теорії вартості.
5. Закон спадної доходності (продуктивності) факторів виробництва.
6. Зміст потреб та їх класифікація.
7. Закономірності виникнення та етапи розвитку ринку. Сутність ринку та його функції.
8. Види ринків та суб'єкти ринкової економіки. Модель кругообігу продуктів та доходів, «витоки» та «ін'єкції».
9. Конкуренція та її функції. Типи і методи конкуренції.
10. Ринок недосконалої конкуренції: монополія, олігополія та монополістична конкуренція.
11. Досконала конкуренція та її умови. Принцип «невидимої руки» А. Сміта.
12. Моделі економічних систем та моделі сучасної „змішаної» економіки.
13. Виникнення та сутність грошей, їх види та функції. Рівняння грошового обігу І.Фішера.
14. Банки та їх функції, структура банківської системи. Основні функції центрального банку.
15. Зміст виробництва та його основні фактори. Форми організації та показники ефективності виробництва.
16. Власність та підприємництво. Ознаки підприємницького бізнесу та основні види підприємницької діяльності.
17. Організаційно-правові форми підприємництва. Види підприємств в Україні. Об'єднання підприємств. Державне підприємництво.
18. Роль малого та середнього бізнесу в економіці. Розвиток малого

підприємництва в Україні.

19. Інфраструктура ринку. Роль та види ринкових посередників. Види ринково-посередницьких установ.

20. Фінансовий ринок, його структура та функції. Види фінансових посередників та їх роль в економіці.

21. Ринок цінних паперів. Основні види цінних паперів в Україні. Роль та основні принципи роботи фондової біржі.

22. Сутність прибутку та його види. Джерела та функції прибутку. Рентабельність підприємства.

23. Аграрні відносини, земельна рента та її види. Ціна землі.

24. Заробітна плата, її форми та фактори. Номінальна і реальна заробітна плата. Державне регулювання оплати праці.

25. Фінанси та фінансова система. Система державних фінансів. Державний бюджет. Доходи та видатки державного бюджету.

26. Податки та їх функції. Класифікація податків та система оподаткування в Україні.

27. Роль держави в економіці. Економічні функції уряду, інструменти державного регулювання економіки.

28. Світове господарство. Основні форми міжнародних економічних відносин. Регулювання міжнародних економічних відносин (ООН, МВФ, МБРР, СОТ).

29. Валюта. Поняття та рівні конвертованості валюти. Валютний курс. Міжнародна валютна система та її еволюція.

30. Міжнародна економічна інтеграція та її види. Найбільші сучасні регіональні та міжконтинентальні економічні об'єднання. Процес інтеграції України у світову економіку.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. [С.М. Панчишин, П.І. Островерх, І.В. Грабинська та ін.]; за ред. С. Панчишина і П.Островерха. –3-тє вид., виправл. та доп. – Львів: Априорі, 2017. – 567 с.
2. Старостенко Г. Г. Політекономія : навч. посіб. / Г. Г. Старостенко ; Нац. ун-т Держ. податк. служби України. - Ірпінь : Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2015. - 489 с.
3. Холявко Н. І. Політекономія: навч. посіб. / Холявко Н. І., Гонта О. І. ; Навч.- наук. ін-т економіки Чернігів. нац. технол. ун-ту. - Чернігів : ННІ економіки ЧНТУ, 2018. - 229 с.
4. Щетинін А.І. Політична економія. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 480 с.
5. Башнянин Г. І., Шевчук Є. С. Політична економія: Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина і к.е.н., доц. Є. С. Шевчука. – 4-те вид., переробл. і виправлене – Львів: «Магнолія 2006», 2017. – 280 с
6. Основи економічної теорії / за заг. Ред. П. В. Круша, В. І. Депутат, С.

О. Тульчинської / Навчальний посібник. – К. : Каравелла, 2016. – 448 с.

7. Помінова І. І. Політична економія: навч.-метод. Посібник / І. І. Помінова. – Х.: MONOGRAF, 2016. – 268 с.

8. Білецька Л.В., Білецький О.В. , Савич В.І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка) : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 684 с.

9. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І., Лисенко С.Ф. Економічна теорія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 532 с.

10. Касьяненко Л. М. Економічна теорія : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 224 с.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Мікроекономіка

1. Предмет мікроекономіки. Блага, обмеженість ресурсів та проблема вибору.
2. Крива виробничих можливостей, альтернативна вартість та економічна ефективність.
3. Поняття економічної моделі. Нормативний і позитивний аналіз.
4. Попит. Величина попиту та його фактори. Закон попиту.
5. Пропозиція. Величина пропозиції та її фактори. Закон пропозиції.
6. Поняття рівноваги. Рівноважна ціна та рівноважний обсяг. Дефіцит і надлишок.
7. Корисність товару та її властивості. Крива байдужості, карта кривих байдужості. Бюджетне обмеження.
8. Рівновага споживача, принцип рівної корисності (еквімаргінальний принцип). Розширене бюджетне обмеження.
9. Крива «дохід - споживання», крива « ціна - споживання». Нормальні та неякісні товари.
10. Антимонопольна політика. Вимірювання монополій влади та регулювання монополій.
11. Природна монополія. Правило ціноутворення на рівні середньої вартості. Антимонопольне законодавство.
12. Еластичність попиту за ціною . Фактори та методика розрахунку коефіцієнта еластичності попиту за ціною.
13. Еластичність попиту за доходом . Фактори та методика розрахунку коефіцієнта еластичності попиту за доходом.
14. Еластичний, нееластичний та унітарний попит. Абсолютно еластичний та абсолютно нееластичний попит. Зв'язок показників цінової еластичності попиту та доходу.
15. Еластичність пропозиції, фактори еластичності пропозиції та методика розрахунку.
16. Поняття перехресної еластичності. Методика розрахунку перехресної еластичності. Взаємозаміщення та взаємодоповнення.
17. Фірма як економічний агент. Ресурси і випуск. Виробнича функція.
18. Економічний зміст та структура загальних і середніх витрат. Функції

витрат в короткостроковому періоді та їх взаємозалежність.

19. Заміщення факторів виробництва. Ефект масштабу.

20. Поняття та структура економічних витрат : зовнішні та внутрішні витрати. Економічний та бухгалтерський прибуток.

21. Максимізація прибутку фірми за умов повної конкуренції. Умова незбитковості та умова закриття фірми.

22. Короткострокові рівновага і пропозиція конкурентної фірми та галузі; надлишок виробника.

23. Фірма в умовах досконалої конкуренції : попит на продукцію конкурентної фірми, граничний дохід та ціна.

24. Конкурентна рівновага галузі: умови входження та виходу фірм з галузі.

25. Неповна конкуренція : монополія. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді.

26. Монополістична конкуренція. Короткострокова рівновага фірми в умовах монополістичної конкуренції.

27. Олігополія. Модель «ламаної кривої попиту». Ціноутворення на олігополістичному ринку.

28. Конкурентні ринки факторів виробництва. Попит фірми на працю, індивідуальна пропозиція праці.

29. Неспроможність ринку. Зовнішні ефекти. Інструменти усунення негативних наслідків зовнішніх ефектів.

30. Нерівність та розподіл доходів суспільства. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.

2. Colander D. Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 624 p.

3. Frank R.H., Bernanke B.S. Principles of Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 480 p.

4. Patric M. Emereson. Intermediate Microeconomics. <https://open.oregonstate.edu/intermediatemicroeconomics/>

5. Steven A. Greenlaw, David Shapiro. Principles of Microeconomics 2e Based on the 2nd edition of Principles of Economics, Economics and the Economy, 2e by Timothy Taylor, published in 2011. https://d3bxy9euw4e147.cloudfront.net/oscmsprodcms/media/documents/Microeconomics2eOP_TYV1xIr.pdf

6. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. – 4-те вид., виправл. та доп. — Л. : Априорі, 2020.— Кн. 1: Вступ до макроекономіки. Макроекономіка. – 648 с.

7. Мікроекономіка : конспект лекцій / укладачі : Ю. М. Петрушенко, О. В. Дудкін, Н. М. Костюченко. – Суми : Сумський державний університет, 2013.

– 206 с.

8. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студ. екон. спец. закл. освіти: 2- е вид. У 2 Ч. / С.Будаговська, О.Кілієвич, І.Луніна та ін.; за заг. ред. С.Будаговської. – К.: Основи, - 2007.

9. Мікроекономіка: підручник; за наук. редакції А.П. Наливайка. – К.:КНЕУ, 2011. – 446 с.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Макроекономіка

1. Предмет та рівні макроекономічного аналізу. Об'єкти та суб'єкти макроекономіки.

2. Поняття Валового Внутрішнього Продукту (ВВП) та Валового Національного Продукту (ВНП). Принципи розрахунку ВВП.

3. Методи обчислення ВВП: структура ВВП за витратами та за доходами.

4. Показники системи національних рахунків (СНР) та взаємозв'язок між ними.

5. Номінальний та реальний ВВП. Обчислення реального ВВП, «інфлювання» та «дефлювання» ВВП. Цінові індекси: індекс споживчих цін та індекс-дефлятор ВВП.

6. Базова модель «AD-AS»: поняття, структура сукупного попиту та його фактори.

7. Базова модель «AD-AS»: поняття сукупної пропозиції та її фактори.

8. Інструментарій кейнсіанської макроекономічної теорії: споживання, заощадження, середня та гранична схильність до споживання та заощаджень.

9. Функція інвестиційного попиту. Фактори, які визначають рівень чистих витрат на інвестиції Автономні інвестиції. Модель акселератора інвестицій.

10. Кейнсіанська економічна теорія: мотиви заощаджень та інвестицій. Кейнсіанська модель рівноваги.

11. Коливання рівноважного випуску навколо потенційного рівня. Мультиплікатор автономних витрат. Рецесійний та інфляційний розриви.

12. Бюджетно-податкова політика: політика державних видатків, податкова політика та її вплив на доходи бюджету. Крива А.Лаффера.

13. Види та ефективність бюджетно-податкової політики. Дискреційна та автоматична фіскальна політика : інструменти та механізми впливу на обсяг національного продукту.

14. Вплив бюджетного дефіциту і державного боргу на економіку: ефект „витіснення інвестицій» та ефект «чистого експорту». Довгострокові наслідки державного боргу.

15. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Сеньйораж та інфляційний податок.

16. Державний борг та його структура. Механізм скорочення зовнішньої заборгованості в умовах боргової кризи.

17. Економічний цикл та його фази. Причини циклічних коливань в економіці. Циклічні та анти циклічні галузі в економіці.

18. Безробіття та його види. Обчислення рівня безробіття. «Повна

зайнятість» та «природній» рівень безробіття. Закон А. Оукена.

19. Економічна природа інфляції, її типи та категорії. Вимірювання інфляції. Дефляція та дезінфляція. Ефект Фішера.

20. Зв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса в коротко- та довгостроковому періодах. Стагфляція.

21. Грошові агрегати та модель пропозиції грошей. Простий депозитний мультиплікатор. Ефект грошового мультиплікатора.

22. Грошовий ринок. Цілі, види грошово-кредитної політики та її інструменти.

23. Модель «IS-LM». Бюджетно-податкова та кредитно-грошова політика в моделі «IS-LM».

24. Модель міжнародної торгівлі: теорія абсолютної та порівняльної переваги.

25. Вигоди від зовнішньої торгівлі та розподіл доходів. Теорема Рибчинського та «голландська хвороба».

26. Торгівельна політика. Тарифні та нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі.

27. Платіжний баланс та його структура. Вплив економічної політики на платіжний баланс.

28. Номінальний та реальний обмінний курс. Валютний ринок та фактори обмінного курсу. Режими валютного курсу і валютна політика.

29. Макроекономічна політика за умов відкритої економіки: модель Мандела-Флемінга.

30. Поняття, вимірники та фактори економічного росту. Моделі економічного зростання: неокейнсіанський та неокласичний підходи.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Steven A. Greenlaw, David Shapiro. Principles of Macroeconomics 2e. Based on the 2nd edition of Principles of Economics, Economics and the Economy, 2e by Timothy Taylor, published in 2011. https://d3bxy9euw4e147.cloudfront.net/oscmsprodcms/media/documents/Macroecconomics2eOP_08uAIKN.pdf
2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. – Львів, Апріорі, 2020.
3. Базилінська О. Макроекономіка. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 442 с.
4. Гронтовська Г. Макроекономіка. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 672 с.
5. Гронтовська Г., Косік А. Макроекономіка: практикум. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 400 с.
6. Макроекономіка. Практикум (для самостійної роботи студентів) : навчальний посібник / О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина, Р. Ю. Олексієнко, І. О. Матвійчук. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. – 56 с.
7. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний

ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с. Режим доступу: http://feu.kneu.edu.ua/ua/depts4/mdu/disciplines_of_bachelor_level_mdu/macroeconomics/

8. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студ. екон. спец. закл. освіти: 2-е вид. У 2 Ч. / С.Будаговська, О.Кілієвич, І.Луніна та ін.; за заг. ред. С.Будаговської. – К.: Основи, - 2007. – 518 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.